

Szerb festőtábor – tizedszer

Az idén tizedszer megrendezett Szentendrei Szerb Festőtábor két hete alatt a résztvevők olyan műveket alkottak, amelyek szépségükkel, eredetiségükkel és kifejezőerejükkel az elmúlt évtized során itt készített legjobb alkotások közé sorolhatók. Idén itt nagyszerű művészek adtak egymásnak randevút. Kosta Bunusevac, a Szerb Képzőművészeti Akadémia tanára, már második alkalommal érkezett a rendezvényre. Szívesen szól művészi hitvallásáról, mely meglehetősen egyedi:

– Alkotásaimat egy másik világnak tekintem. Már rég rájöttem, hogy ez a világ nem elég jó ahhoz, hogy foglalkozzam vele, túlságosan bűnös ahhoz, hogy érzelmileg kötődjem hozzá. Tehát megalkottam valamit, amit távoli jövőnek nevezek, amit talán parapszichológiai módszerrel idézek meg, átérezve, hogy a jövőben lehetséges egy egészen másfajta létezés számunkra, mint a mai. Vagyis, egyszerűbben: a jó és gonosz szembeállítás nélküli, bűnözés és katonaság, határok és államok, nemzetek és fajok nélküli élet, mindazon sallangok nélkül, amit már az iskolában szükségszerűnek fogunk fel, mint elidegeníthetetlen lételemet. Ezzel én nem tudok egyetérteni, és ebből fakadnak a festményeim, a színek hatásossága, hiszen a jövőben vélhetőleg minden más lesz.

Találkozásunkkor jelen volt belgrádi Dusan Otasevic is, akit a művészetkedvelők ma a kortárs szerb festészet élő legendájának tekintenek. Maga is bölcséleti megközelítéssel értékeli a művészetet:

– Ma mindenféle szintézis lehetséges. Többé nem lehet eldönteni, mi is a festmény, hiszen az emberek olyan újításokat vezetnek be, amelyek – klasszikus értelemben – nem tartoznak szorosan a festői lényeghez. Óriási lehetőségek nyílnak meg a kísérletezés, a kutatás, az új területek feltárása előtt. Ugyanez, persze kelepce is lehet. Vannak itt ifjú kollégáim, akiknek nem lehet egyszerű dolguk, amikor a számtalan lehetőség közül egyet kiválasztanak. Jómagam, hiába tűnik úgy, hogy feszegetem a kereteket, mégis vászonnal és festékkel dolgozom, igaz, a vásznat mindig keretre feszítem, és térbelileg igyekszem kiterjeszteni a képet. Lényegében visszanyúlók a klasszikus anyagokhoz.

A festőtábor idén is számos rendezvény gazdagította, melyek a magyarországi szerbek kultúrájába és a kortárs magyar festészetbe nyújtottak betekintést a résztvevőknek. Wágner János, Zöld Anikó és Erdélyi Eta kiváló idegenvezetőknek bizonyultak Szentendre és Budapest galériáiban. Erdélyi Eta nagy kedvvel beszélt alkotói stílusáról, s legfontosabb életelveiről:

– Amit csinállok, azt általában figuratív festészetként szokták emlegetni. Bizonyos mértékig elvont, elképzelt, nem mintakép után készült művek ezek. Ugyanolyan skálán mozognak, mint a nonfiguratív festmények. Akad köztük az egészen keménytől a lírai absztraktig – fiatal koromban szívesen festettem ilyeneket – sokféle alkotás. Eléggé nemzetközi vagyok, mert ha én most elmesélem a családfámat... Édesapám a mai Jugoszláviában született, Fehértemplomban, Bela Crkvában, de ő magyar volt, édesanyám pedig a francia-német határon született és

A Srpski Ekran című tévémagazin szöveggönyvének szerkesztett változata.

Vlada Paradinovic, Laszity Pero és Miakich Gábor

Antinban ismerték meg egymást. Ezért aztán nálam eleve nem szempont, hogy valaki milyen nemzetiségű. Nem szoktam a mellemet verni, hogy én mekkora magyar vagyok. 1956-ban itthon maradtam, holott lehetőségem volt elmenni. Azt hiszem, hogy a népeknek nem elszigetelten kellene egymás mellett élni. Azon sem csodálkozom, ha beolvadás van, mert miért ne szeretne bele egy szerb fiú egy magyar lányba, vagy viszont. Ezt, szerintem, nem lehet megakadályozni.

Zöld Anikó hozzáfűzi:

– Sokan elfelejtik, hogy honnan jöttünk, miből ered művészetünk. Én, ha utazom és látok egy követ, akkor mindig a mára gondolok, hogy nélküle talán nem lett volna ez a mai világ. Itt Szentendrén a kapu-sorozatokat festem. Hogy a kapun belül és kívül mi van? Tulajdonképpen a múlt és a jelen. A szentendrei síkatorok és régi házak még erre emlékeztetnek. Egy kis menekülés és figyelmeztetés minden alkotásom, hogy figyeljünk a múltra és az értékeinkre.

A festőtábor vendége volt Bora Iljovski, akinek a művei a budapesti Szépművészeti Múzeumban is megtekinthetők, s egy tavalyi résztvevő, Aleksandar Cvetkovic is visszatért, akinek már közel ötven tárlata volt Jugoszláviában és külföldön. Cvetkovicot – mint elmondta – a város varázsa vonzotta.

– Egyszerűen nem lehet úgy végigmenni ezen a városon, hogy az ember ne gondolna nosztalgiával az elmúlt időkre. A romantikusoknak, a múltba merengőknek ez nagyon kellemes közeg, amely ráadásul alkotásra ösztönző is. Mivel én nem vagyok ilyen alkat, engem inkább a nyári nagy dunai áradás ihletett meg. Megpróbáltam „vászonra vinni a vízállást”. Én egyébként nem Belgrádban, hanem falun élek, a delibláti pusztán, és onnan meríték ihletet. A képeim persze nem klasszikus tájképek, talán a hangulatuk, a színeik teszik kedvessé őket, s az a lélektani feszültség, amit akkor érzek, ha reggelente elnézegetem az erdőket, a Dunát. Festményeimen igyekszem visszaadni ezeket a pillanatokot, de minél egyszerűbb eszközökkel.

A festőtábor szellemi atyjának Vlada Paradinovic, a belgrádi „PERO” Galéria igazgatója tekinthető. Ő az, aki igazán történelmi áttekintéssel bír, hiszen már a legelső ilyen találkozó létrejötténél is ott bábáskodott.

– Az első néhány év után ez a festőtábor Magyarországon és Jugoszláviában is tekintélyt szerzett magának. Nem jelentett nehézséget meghívni rá a legnagyobb mestereket, hiszen egyre inkább komoly, neves alkotóműhelynek tekintették. Munkájában magyar festők is részt vesznek, s ez érdekes tapasztalatot jelent a

mi művészeink számára. A szerbiai festőtáboraink is érdekesek, de ott csak a fiatalok tanulnak az idősebbektől, itt viszont két kultúra találkozik és ez nagyon fontos mindkét fél számára. A tábor minden tekintetben komoly elismerésre tett szert. A tíz év alatt Belgrádban is híre ment, s a festők már maguktól jelentkeznek. Év elején Százhalombattán rendeztek egy visszatekintő tárlatot az elmúlt tíz év alatt született alkotásainkból. Szeretnénk ezt most a belgrádi közönségnek is bemutatni, hogy megismerhessék, mit alkottak művészeink Szentendrén. Bár a szervezést a vámügyek kissé megnehezítik, mégsem szegik kedvünket.

A félhónapos együttlét végén, a szentendrei Városházán rendezett záró kiállításon Mijakity Gábor polgármester köszöntötte a jubileumi festőtábor résztvevőit. Hangsúlyozta, hogy az idei tábor az árvízveszély miatt felfokozott érzelmi állapotban zajlott, s ez tükröződik az alkotásokon is. A vendégeket a Szerb Országos Önkormányzat elnöke, Lasztity Pero is üdvözölte. Ebből a köszöntőből idézünk:

– Azt hiszem, ez a festőtábor telitalálat volt. Tíz éve működik itt, ami nem véletlen, hiszen Magyarországon, e helyen a legerősebb a szerb szellemi és kulturális hagyomány, különösen, ami a festészetet illeti. A város építészeti is kiemelkedő és sajátos hangulatot áraszt. Valamikor hét szerb templom működött falai között, s ebből négy még ma is fogadja a híveket. A városban nem csupán a szerb, hanem – a XX. század húszas éveire visszanyúló – magyar festészeti hagyományok is elevenek.

Az idén először kerekasztal-tanácskozást szerveztünk a közép- és délkelet-európai festők kapcsolatairól. Magyar és jugoszláv művészettörténészek részvételével

tekintették át a környező országokban élő kisebbségi festők szorosabb együttműködésének lehetőségeit. A tapasztalatokról Stela Maricic-Strajnicot, a program szervezőjét kérdeztük.

– Elsősorban a horvátországi, szlovéniai, bosznia-hercegovinai szerb művészekre, a vajdasági, romániai magyar, a romániai szerb művészekre gondoltunk. A kerekasztal sikeres volt. A tekintélyes művészettörténészek, galériatulajdonosok és művészek számos érdekes témát vetettek fel. A kialakított elgondolás

lényege megegyezik a szentendrei festőtáboréval, vagyis a jugoszláv és magyar festők szorosabb együttműködésére, valamint a jugoszláv és magyar közönségnek való bemutatkozásukra, közös vagy önálló kiállítások létrehozására alapoz.

A rendezvény külön színfoltja volt a sok fiatal résztvevő: Igor Lazin, Milan Djuric, Suhajda Anita és Nikola Hajnal Magyarországról, valamint Slavko Kronic, Leda Jankovic és Snezana Arnautovic Szerbiából. Mindannyian egyetértettek: jó ötlet volt a különböző korosztályokat összehozni. Arnautovics erről így vall:

– Nem szeretek egyedül dolgozni. Jobban működnek a dolgok, ha mind együtt vagyunk. Sokat tanulunk egymástól, tekintet nélkül a korkülönbségre. Így jobban esik a munka.

Leda Jankovic elismeréssel szólt az idősebb művésztársak alkotókedvéről is:

– Úgy tűnt, mindenki a legjobb éveiben van. Kellemesen, kötetlenül társalogtunk egymással a személyes és a szakmai kérdésekről is. Jó csapat, jó felállás volt ez.

Nikola Hajnal óriási lehetőségként értékelte a táborozást, amely nagy hasznára szolgált:

– Alkalmam nyílt a jugoszláv festészet kiemelkedő alakjaival együtt dolgozni, és jó tanácsokat is kaptam tőlük. Egyetemistaként erre eddig Magyarországon, de Jugoszláviában sem nyílt lehetőségem. Nagyon hasznosak voltak a tanácsaik és az is, hogy láthattam a munkamódszereiket. A mottó: visszatérés a természethez, önmagunkhoz. Jó alaptól kell kiindulni, mert ha hiányzik az alap, az ember ugyanúgy jár, mint a ház: összeomlik. Én továbbra is igyekszem megerősíteni az alapokat.

Snezana Milivojevic

Jaksity Iván felvételei